

Medicínska etika v oftalmológii

O zaobchádzaní s budúcnosťou

Bojnice 7.- 8.10.2011

MUDr. Sylvia Frankovská
očná ambulancia, Bratislava

„Jednaj tak, aby následky tvojho konania boli zlučiteľné s udržateľnosťou skutočného ľudského života na zemi, alebo naopak, aby následky tvojho jednania neboli ničivé pre budúce možnosti takéhoto života.“

Hans Jonas

V civilizovaných spoločnostiach patrí medzi najvyššie ľudské hodnoty **sloboda jednotlivca, ochrana jeho života a zdravia**.

- V prípade ohrozenia očí úrazom a chorobou, zdravotnícky systém poskytuje podľa vážnosti a potrieb viacstupňovú medicínsku starostlivosť.
- Samozrejmosť etiky v medicíne je zakotvená od Hippokratovej prísahy cez všetky známe etické kódexy a práva pacienta, lekára, kódexy zdravotníckych zariadení.
- Napriek tomu sa z etiky ľahko môže stať klišé, ak žijeme v nevedomosti.
- V medicíne určite **neplatí, že nevedomosť hriechu nečiní**.
- **Využívanie vedomostí zo všetkých zdrojov dostupného poznania je zdrojom etickej medicíny i v oftalmológii.**

Zdrojmi poznania sú

- výuka zabezpečovaná štátom (medicínske štúdium, ďalšie kontinuálne vzdelávanie)
- odborná literatúra a samoštúdium
- odborné konferencie a zjazdy
- klinická a ambulantná medicínska prax s osobnou skúsenosťou
- interdisciplinárna spolupráca lekárov a laboratórií
- vedecký výskum z verejných zdrojov (štát cez vysoké školy SZU, MZ, SAV)
- vedecký výskum zo súkromných zdrojov (darcovia, granty nadácií, 2% z daní pre neziskové organizácie)
- vedecký výskum zo zdrojov farmaceutických firiem (**najvyššie zdroje na výskum a výrobu liekov, vakcín, atď.**)

Ako potom slúži veda oftalmológii a oftalmológia vede?

Jedine vo vzájomnej kontinuálnej interakcii s tým, že veda ani medicína nebude poplatná nikomu z tých, ktorí ju financujú. Tak sa stanú obe hnacím motorom do exaktnejších riešení problému ľudského videnia a zdravia.

Oftalmológ je povinný a kompetentný poukazovať na problémy, nové osobné skúsenosti a poznania z praxe, v porovnaní s doterajším status quo v prevencii, laboratórnej diagnostike, druhu a v dĺžke odporúčenej liečby, presadzovať nové alternatívy terapie do života.

Lekár, ktorý má právnu i morálnu zodpovednosť za svoje odporúčenia, rozhodnutia a liečbu pacienta, **má právo** de facto **iniciovať dostupné vyšetrenie**, či preskúmanie a vyvodenie záverov z takých indícií počas svojej praxe, ktoré vedú hoci i do budúcnosti k cieľenej diagnostike a liečbe v prospech pacienta. Iba tak sa poznanie spresňuje a slúži človeku.

Je neetické, aby bolo v základnej laboratórnej očnej diagnostike uprednostnené invazívne vyšetrenie – napríklad punktát z oka, pred neinvazívnym sérologickým vyšetrením.

- Prakticky to sťažuje dostupnosť diagnostiky očných ochorení,
- má väčšiu rizikovosť komplikácií,
- je ekonomicky náročnejšie,
- komplikuje depistáž
- výrazne skresľuje incidenciu očných ochorení v ich etiologickom spektre.

Citlivé zobrazovacie prístroje so svojou schopnosťou detailizovať štruktúry očného pozadia a sledovať jeho dynamiku tiež výrazne napomáhajú v uvažovaní o nových kauzálnych súvislostiach paralelne s existujúcimi zápalovými, reumatologickými, neuroinfekčnými, cievnyimi ochoreniami, atď.

Každé nové poznanie v oftalmológii má byť v krátkom čase odovzdané ostatným odborom, aby systémové súvislosti pomáhali i pri iných zdravotných obtiažach spoločného pôvodu a neboli mylne interpretované a spochybňované.

Je dôležité upozorňovať a rozumieť významu a rozdielu medzi dedičnosťou t.j. genetickým prenosom ochorení a možnosťou prenosu ochorení transplacentárne, infikovanou krvou matky na svoje deti.

V druhom prípade výrazne zvyšujeme od narodenia záťaž na vyvíjajúci sa imunitný systém dieťaťa, ktoré od mala zápasí v dôsledku zabudovanej infekcie so všetkými druhmi alergie a zápalu migrujúceho v orgánoch a tkanivách, teda i v očiach.

Príčinou ochoreni je intoxikácia :

- **organická intoxikácia** - toxíny biologického pôvodu (baktérie vírusy, plesne, parazity, atď.)
- **anorganická intoxikácia** - toxíny anorganického pôvodu (žiarenie, chemické jedy, neekologická voda, vzduch, pôda, strava)
- **psychická intoxikácia** - stres na systémovej i bunkovej úrovni organizmu s následným poškodením elektrolytickej rovnováhy, permeability membrán, zmien bunkových potenciálov a metabolizmu tkanív, vedúcich k poruche imunity

Kombinácia predošlých príčin s ich rôznou penetráciou, vedie až k poruchám na úrovni nukleových kyselín, k mutáciám a k onkologickým ochoreniam.

Etická oftalmológia je medicína celoživotnej systémovej prevencie. Touto prevenciou je nepochybne detoxikácia ľudského organizmu ako celku. Preto mnohé vážne chronické ochorenia očí vedúce až k slepote, nemožno úspešne liečiť izolovane od patologickch zmien v organizme.

Etická prevencia v oftalmológii

- **Primárna očná prevencia**

- má byť celoživotná, edukuje a sleduje človeka v očných súvislostiach od narodenia, už v čase pocitu nenarušeného zdravia
- robí depistáž, t.j. cielene hľadá možné zdroje očných problémov pomocou anamnézy, cez funkčné a laborat. vyšetrenia, genetiku ,atď.,
- podporuje všetky faktory, ktoré sa podieľajú na dlhodobej rovnováhe a pocite zdravia (detoxikácia, pohyb, spánok, životospráva, hygiena práce, pozit. myslenie)
- ďaleko viac by sa v nej mal angažovať a investovať do nej štát i občan

- **Sekundárna očná prevencia**
  - týka sa samotnej etiky liečby. Vynakladá maximálne úsilie **liečiť príčinne**. Prednostne využíva imunostimuláciu, miesto imunosupresie. Lieči oči a zároveň detoxikuje systém. Tým redukuje výskyt a následky chronických invalidizujúcich očných ochorení.
- **Terciálna očná prevencia**
  - je spoločenská a občianska pomoc spojená s empatiou pri zvládaní zdravotných handikepov slabozrakých a nevidiacich.

Záver

Vzhľadom na existujúce možnosti diagnostiky a stupeň vedeckého poznania vo svete oftalmológie, existuje ešte priveľa tzv. idiopatických očných ochorení a málo kauzálnej, prepotrebnej systémovej liečby.

Je na nás všetkých, aby poznanie a etika blízka svedomiu jednotlivca, so snahou pomôcť prehodnocovať a doplňovať zaužívané postupy očnej starostlivosti, posunula oftalmológiu do nových ozdravujúcich spoločenských projektov a do praxe.

